

У Спеціалізовану вчену раду
К 26.503.01
при Науково-дослідному інституті
публічного права
03035, м. Київ, вул. Г. Кірпи, 2 А

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента
Слюсаренка Сергія Вікторовича на дисертацію Котяш Лади Павлівни
«Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації
юридичних осіб в Україні», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне
право і процес; фінансове право; інформаційне право**

1. Актуальність теми дисертації

Сфера державної реєстрації в Україні, у зв'язку із втіленням різного роду адміністративних реформ, які спрямовані в напрямок євроінтеграції, набула певних змін. Зокрема, змінився суб'єктний склад державних реєстраторів, удосконалено їх права та обов'язки, зроблені певні кроки відносно подолання рейдерства, тощо. Проте, як влучно визначив здобувач, людство розвивається за законом постійного ускладнення суспільних відносин. У сфері права це призводить як до позитивних, так і до негативних наслідків. У другому випадку інколи ухвалюються непотрібні закони та розвиваються псевдоюридичні теорії. На відміну від цього, інститут «юридичної особи» тисячоліттями приносить користь людям, інтерес до нього не згасає від давнини до сьогодення. Відповідно і державна реєстрація юридичних осіб є вагомим суспільним правовим благом, яке надає можливість різноманітним особам стабільно отримувати послуги, товари, задовольняти політичні, професійні, спортивні та інші потреби (С. 5). Це й зумовлює первинну актуальність вивчення означеної проблематики.

У цьому контексті дисертація Котяш Лади Павлівни є безсумнівно актуальною та своєчасною. Ґрунтовне дослідження здобувачем питань адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних

осіб в Україні з урахуванням сучасних досягнень правової науки певною мірою усуває наявну прогалину і сприяє подальшому розвитку наукової думки, що позитивно впливає як на сферу адміністративного права, так і практичні аспекти здійснення державної реєстрації юридичних осіб.

2. Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Належний рівень обґрунтованості та достовірності результатів дослідження підтверджується використанням сукупності методів наукового пізнання. Серед яких провідним став діалектичний метод, який надав можливість сформулювати положення наукової новизни. Метод системного підходу було використано під час розкриття наукового розуміння державної реєстрації юридичних осіб як об'єкта адміністративно-правового регулювання та механізму адміністративно-правового регулювання державної реєстрації. Логічні методи аналізу й синтезу використовувалися в більшості підрозділів дисертації. Метод дедукції використовувався для здійснення аналізу правових явищ від загального до одиничного узагальнення. Широкого застосування в дисертації набув також метод класифікації. Формально-догматичний метод використано під час аналізу вітчизняного й зарубіжного законодавства. Метод правового прогнозування разом із методами правотворчості забезпечили формування проектів адміністративно-правових актів.

Значною перевагою роботи є широка емпірична база дослідження, яку становить узагальнена практика адміністративної діяльності Міністерства юстиції України, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, нотаріусів. Також у дисертації використано результати власного соціологічного опитування громадян і державних реєстраторів (497 осіб).

Дисертантом при дослідженні була поставлена конкретно визначена мета роботи, яка полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу

теоретико-методологічних засад, нормативних основ і практичної реалізації суб'єктами публічної адміністрації своїх повноважень у сфері здійснення державної реєстрації юридичних осіб розробити засади та адміністративний інструментарій стосовно вдосконалення чинного законодавства, спрямованого на якісне надання адміністративних послуг, забезпечення публічного інтересу держави та суспільства у сфері адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні. Крім того, відповідно до поставленої мети здобувачем заплановано було вирішити певні завдання, які дисертант успішно реалізував.

Аналіз змісту роботи свідчить про самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу і дозволяє констатувати високий науково-теоретичний та прикладний рівень дослідження. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений та аргументований підхід до вирішення визначених завдань і досягнення мети дослідження.

3. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень у вітчизняній правовій літературі, присвячених аналізу адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні.

У результаті проведеного аналізу сформовано низку висновків, рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України в зазначеній сфері.

Здобувачем уперше у процесі формування адміністративно-правового статусу суб'єктів державної реєстрації юридичних осіб введено в науковий обіг юридичну категорію «суб'єкт вагомих повноважень» як сукупність суб'єктів права, до яких віднесено: юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадські формування без створення юридичної особи, кожний з яких відіграє вагому роль для людей, одночасно за умови

неналежного обліку з боку держави може завдати громадянам і державі значної шкоди, тому й вимагає державної реєстрації.

Автором повно та обґрунтовано розкрито принципи діяльності суб'єктів державної реєстрації суб'єктів вагомих повноважень як основних, відправних, теоретичних начал, які визначають найважливіші правила, за якими суб'єкти державної реєстрації здійснюють юридично значущі дії щодо суб'єктів вагомих повноважень у сфері створення або припинення юридичної особи, зміни відомостей, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, а також проведення інших реєстраційних дій, передбачених законодавством з метою реалізації конституційного права особи на підприємництво та для можливості забезпечення корисними благами суспільства.

Дисертантом удосконалено форми адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо державної реєстрації юридичних осіб в Україні як сукупності зовнішньо оформлених адміністративних дій суб'єктів державної реєстрації щодо реєстрації суб'єктів вагомих повноважень стосовно реалізації державних реєстраційних функцій шляхом вчинення юридично значущих дій у межах встановленої законодавством компетенції, що тягнуть за собою певні юридичні наслідки для забезпечення суспільства корисними бізнесовими, політичними, культурними, спортивними, професійними благами.

Заслужують уваги наукові положення автора стосовно використання зарубіжного досвіду державної реєстрації юридичних осіб як форми узагальнення спеціальних норм зарубіжного адміністративного права, судових та адміністративних прецедентів у сфері реєстрації суб'єктів вагомих повноважень, які доцільно втілити у вітчизняну правотворчість з метою розв'язання наявних в Україні проблем, насамперед щодо протидії рейдерству, розв'язання проблеми недієвості системи відновлення порушених прав і законних інтересів суб'єктів вагомих повноважень в адміністративних судах.

Таким чином, дисертаційне дослідження вирізняється ґрунтовною науковою новизною, яка підтверджує доцільність та актуальність дослідження адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб. Пропозиції та висновки автора мають високий науково-теоретичний та практичний рівень, що позитивно впливає на розвиток науки та підвищення рівня надання адміністративних послуг державними реєстраторами.

4. Наукова і практична цінність дисертації

Цінністю дисертації, безперечно, є її науково-теоретичний рівень та практична спрямованість. Структура і зміст роботи свідчать про цілісність дослідження. Робота містить ґрунтовні висновки та пропозиції щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб.

У висновках дисертації на основі теорії адміністративного права, вітчизняного й зарубіжного законодавства та досягнень суб'єктів публічної адміністрації щодо адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб наведено нове розв'язання наукового завдання щодо розвитку засад та адміністративного інструментарію у сфері адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні та запропоновано низку висновків, пропозицій і рекомендацій.

Заслуговує уваги позиція автора відносно того, що державна реєстрація юридичних осіб як об'єкт адміністративно-правового регулювання реєстрації юридичних осіб – це суспільне благо, яке дає можливість громадянам стабільно і довгий час отримувати товари й послуги від «вічних» осіб, які не припиняються з моментом смерті фізичної особи, а також вчинення спеціальними суб'єктами публічної адміністрації юридично значущих адміністративних дій у сфері легалізації або припинення юридичної особи, зміни відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, а також проведення інших реєстраційних дій, передбачених

законодавством з метою реалізації різноманітних підприємницьких, політичних, професійних, спортивних та інших прав для можливості забезпечення корисними благами суспільства.

Аргументовано здобувач трактує, що адміністративно-правовий статус суб'єктів державної реєстрації юридичних осіб – це сукупність установлених адміністративно-правовими нормами юридичних елементів, за допомогою яких вони отримують легалізацію в цілому та правомочність здійснювати державні реєстраційні дії щодо суб'єктів вагомих повноважень (юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадських формувань без створення юридичної особи) шляхом легалізації створених, припинення існування, внесення змін до реєстраційних відомостей юридичних осіб і здійснення інших юридично значущих операцій у реєстраційній сфері.

Дисертантом зроблено висновок, що спеціальними ознаками форм адміністративної діяльності публічної адміністрації державної реєстрації юридичних осіб в Україні є: зовнішнє оформлення діяльності суб'єктів державної реєстрації; вони покликані реалізовувати функції публічної адміністрації стосовно вчинення юридично значущих дій у сфері державної реєстрації суб'єктів вагомих повноважень; передбачені в нормах спеціального законодавства в цій сфері та зобов'язують діяти публічну адміністрацію в межах встановленої компетенції; мають на меті реалізацію прав осіб на підприємницьку, політичну, культурну, спортивну, професійну й іншу діяльність для забезпечення корисними благами суспільства.

Здобувачем з'ясовано, що методи адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо державної реєстрації юридичних осіб в Україні – це сукупність способів і допоміжних засобів, за допомогою яких конкретний уповноважений суб'єкт реєстраційних повноважень здійснює цілеспрямований вплив на поведінку суб'єктів вагомих повноважень з метою реалізації власних повноважень і надання сервісних послуг останнім, щоб забезпечити дотримання прав осіб на підприємницьку, політичну, культурну, спортивну, професійну та іншу діяльність із забезпечення корисними благами суспільства.

На високому доктринальному рівні автором запропоновано численні зміни й доповнення до чинного законодавства щодо вдосконалення законодавства у сфері державної реєстрації суб'єктів вагомих повноважень, зокрема щодо протидії рейдерству здобувачем пропонується таке: обов'язковим документом для внесення змін і доповнень до статуту (або положення) юридичної особи в разі переходу корпоративного права (долі, частки, акції) має бути нотаріально посвідчений договір купівлі-продажу корпоративного права (приватного підприємства, частки товариства з обмеженою відповідальністю, акцій акціонерного товариства); у разі купівлі-продажу корпоративного права, зміни директора до державного реєстратора, уповноваженого на вчинення юридично значущих дій, стосовно даної юридичної особи обов'язково має подаватися нотаріально посвідчений підпис кожного члена органу, до компетенції якого віднесено це питання (це можуть бути члени загальних зборів, наглядової ради); засновники в статуті мають право визначати свого персонального державного реєстратора (чи перелік реєстраторів), окрім яких ніхто не матиме права здійснювати реєстраційні дії щодо цієї юридичної особи; документ про спадок засновника має стати єдиним документом, необхідним для реєстратора для внесення його до Єдиного державного реєстру.

Таким чином, аналіз змісту дисертаційної роботи свідчить про комплексність та різноплановість наукового дослідження, а також дозволяє констатувати його високий науково-теоретичний та прикладний рівень. Висунуті й обґрунтовані дисертантом положення та рекомендації мають значну наукову цінність, оскільки в дисертації пропонуються нові шляхи вирішення важливого загальнодержавного завдання, яке реалізується у сфері дії права та за допомогою права.

5. Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані у науково-дослідній сфері для подальшого теоретичного розроблення питань адміністративно-правового регулювання

державної реєстрації юридичних осіб в Україні; правотворчості, щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері розвитку адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні; правозастосовній діяльності щодо покращення адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні; навчальному процесі під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Актуальні проблеми теорії адміністративного права», «Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання бізнесу», у підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій.

Таким чином, дисертаційне дослідження практично спрямоване на удосконалення сфери державної реєстрації, та може використовуватися у різних сферах суспільства, про що свідчать відповідні акти впровадження.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Як і будь-яка кваліфікована наукова праця, робота містить певні неточності та неузгоджені питання, зокрема:

1. На сторінках 16, 17, 18, 19 роботи, автор розкриває поняття «юридична особа», використовуючи теоретичні напрацювання в галузі цивільного права. Формує власне бачення даного явища як «суб'єкт права, який створений (відповідно до норм цивільного права – для приватних осіб, відповідно до норм адміністративного права – для публічних осіб) і зареєстрований у встановленому законом порядку, є об'єднанням осіб, на противагу фізичній «смертній» особі набуває ознак безсмертної особи, життя якої не залежить від життя і смерті фізичної особи, з метою задоволення приватних економічних, політичних, культурних, професійних та ін. інтересів, або публічних інтересів, як організація, установа за рішенням компетентного органу публічної влади, життя якої не припиняється зі смертю одного чи навіть усіх засновників.», тобто поєднуючи цивілістичний і адміністративний підходи.

Проте, для такого поєднання замало теоретичних думок тільки галузі цивільного права. Вбачається, що аналіз мав би вмещати і теоретичні напрацювання адміністративістів щодо визначення даного поняття

2. На сторінці 23 дисертаційної роботи дисертант вказує, що усі документи, які подаються заявником, для державної реєстрації можна класифікувати на три групи: обов'язкові, до яких належать реєстраційні картки, рішення про створення юридичної особи, установчі документи тощо; факультативні – довіреності, доручення тощо; спеціальні – копія Державного акта на право приватної власності засновника на землю, копія Державного акту на право постійного користування землею засновником, копія договору про право користування землею засновником, зокрема на умовах оренди, витяг із торговельного, банківського або судового реєстру, копія рішення органів Антимонопольного комітету України або Кабінету Міністрів України про надання дозволу на узгоджені дії або на концентрацію суб'єктів господарювання тощо.

Вбачається, що дана градація є дещо спірною. Як приклад, довіреності, доручення не є факультативними, більше того, вони є обов'язковими. Доцільно було б класифікувати усі документи, які подаються заявником, для державної реєстрації як, наприклад, організаційно-технічні, представницькі, спеціальні, тощо.

3. На сторінці 27 наукової роботи автор констатує, що Україна стрімко набирає обертів у сфері інформатизації суспільства і, без сумніву, належне, чітке та прозоре функціонування Єдиного державного реєстру має неабияке значення при здійсненні уповноваженими публічними суб'єктами своїх безпосередніх функцій з реалізації конституційного права особи на підприємницьку діяльність.

По-перше, не уточнено якого саме реєстру, оскільки реєстрів багато. По-друге, хіба тільки в цій сфері публічні органи виконують функцію з реалізації конституційного права особи на підприємницьку діяльність? Дані питання потребують уточнення.

4. На сторінці 34 роботи здобувач зазначає, що елементами адміністративно-правового статусу суб'єктів державної реєстрації юридичних осіб є завдання (функції) та цілі, компетенція (обов'язки і права) та адміністративна відповідальність у цій сфері.

Проте, питання адміністративної відповідальності у цій сфері так в подальшому по змісту роботи розкриті не було.

5. На сторінках 70-71 дисертації автор вказує, що механізм правового регулювання має боротися з перешкодами, які виникають (можуть виникати) при задоволенні інтересів суб'єктів. Надалі вона вказує, що механізм адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні – це сукупність адміністративно-правових засобів, за допомогою яких спеціальними суб'єктами публічної адміністрації, уповноваженими на державні реєстраційні дії, здійснюється вплив на відносини, що виникають у процесі легалізації або припинення юридичної особи, зміни відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, а також проведення інших реєстраційних дій, передбачених законодавством з метою реалізації прав осіб на підприємницьку (бізнесову), політичну, культурну, спортивну, професійну та ін. діяльність для забезпечення корисними благами суспільства.

Виникає питання, то яким чином механізм адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні бориться з перешкодами, які виникають (можуть виникати) при задоволенні інтересів суб'єктів? Дане питання потребує уточнення.

6. У дисертаційній роботі незначну увагу приділено розкриттю аспектів державної реєстрації юридичних осіб провідних країн Європейського Союзу (розкрито лиш досвід Великобританії), даний досвід лише позитивно вплинув би на напрями удосконалення національної системи державної реєстрації.

Усі вищеназвані зауваження вказують про різносторонність визначеної проблематики та не впливають на якість та високий рівень дисертаційного дослідження.

7. Висновки

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, докладно викладені в опублікованих автором наукових статтях, тезах доповідей на конференціях.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог МОН України.

Підсумовуючи викладене, варто відзначити, що дисертація на тему «Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні» є ґрунтовним, своєчасним, завершеним, комплексним монографічним дослідженням у вітчизняній правовій літературі, відповідає вимогам Міністерства освіти та науки України, а її автор – Котяш Лада Павлівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –
доцент кафедри адміністративного та
фінансового права Національного
університету біоресурсів і
природокористування України,
кандидат юридичних наук, доцент

С. В. Слюсаренко

ПІС ЗАСВІДЧУЮ
Підпис: М.В. Михайліченко
20 17